

Wat zijn visiesheets?

In een reeks 'visiesheets' legt Ypsilon op dit moment vast wat haar officiële standpunten zijn rond actuele onderwerpen. Standpunten die steeds op één A4-tje zijn verwoord en worden gedragen door de leden van de vereniging.

De documenten dienen zowel interne als externe doelen:

- **Extern** geven ze in korte maar krachtige bewoordingen weer waar Ypsilon voor staat.
- **Intern** geven ze richting aan het werk van belangenbehartigers, die zich gesteund weten door een breedgedragen visie. De visiesheets bieden een handvat om landelijke standpunten ook regionaal te kunnen uitdragen bij hun lobbywerk.

Een visiesheet is een levend document, dat kan worden aangepast aan de actualiteit. Voor de meest recente versie van een visiesheet kunt u terecht op onze website: www.ypsilon.org/visie

Visiesheet Dwangbehandeling

HET IS CRISIS THUIS!

Inleiding

Na 100 jaar Krankzinnigenwet en 25 jaar Bopz bepaalt de komende jaren de Wet verplichte ggz (Wvggz) wat er moet of mag gebeuren bij een psychische crisis. De gedwongen behandeling moet daarbij minder ingrijpend zijn dan voorheen. Zo kan verplichte zorg volgens de nieuwe wet ook buiten een instelling opgelegd worden, dus ook bij de betrokkene thuis.

Wat speelt?

Berichten over 'personen met verward gedrag' zijn steeds vaker voorpaginanieuws. Vaak gaat het om mensen die verkeren in een psychose en last hebben van angsten, wanen en stemmen. Te veel mensen nemen afstand van hen. Buren, collega's of klasgenoten, mensen op straat mijden hen.

Naaste familieleden worden uiteraard ook geconfronteerd met de patiënt in crisis, die elk contact met de werkelijkheid kwijt is, niet meer goed aanspreekbaar is en een gevaar vormt voor zichzelf of voor de omgeving. Maar deze patiënt is ook hun kind, partner, broer of vader die ziek is, voor wie ze moeten en willen zorgen.

De uitsluiting waarmee deze patiëntengroep kampt, is drieledig:

- 1 Door hun wanen en hallucinaties ervaren patiënten een andere realiteit.
- 2 Op sociaal gebied missen ze vaak de aansluiting; ze raken geïsoleerd door onbegrepen gedrag.
- 3 De Wet Bopz vergrootte uitsluiting door ze uit de samenleving te halen en ze op te nemen in een psychiatrische instelling.

Met de komst van de Wvggz is het laatste probleem in elk geval opgelost. In deze wet staat dat verplichte zorg meer op maat moet worden gegeven. De wet stelt daarom niet langer de **opname** verplicht, maar juist de **behandeling**. Zo kan verplichte zorg ook buiten de instelling worden opgelegd, bijvoorbeeld bij de betrokkene thuis.

De nieuwe wet maakt het dus mogelijk om in de vertrouwde omgeving en met steun van vertrouwde mensen te herstellen. Voor huisgenoten en familie in de buurt heeft verplichte behandeling thuis daarentegen grote consequenties. Was voor hen de opname vroeger meestal een moment om tot rust te komen, nu zal hun juist worden gevraagd om een rol spelen in het stabiliseren en bezweren van de crisis.

Wat vindt Ypsilon?

De Wet verplichte ggz biedt familie en naasten een betere positie, maar roept ook vragen op die beantwoord moeten worden. Is de familie straks de crisismanager? Hoe doet ze dat? Hoe lang houdt ze dat vol? Wordt ze daarbij ondersteund? Wat betekent het voor de relatie met haar naaste?

Ypsilon wil dat het familielid zelf kan bepalen wat zij kan en wil doen en daarbij de ondersteuning kan vragen die zij nodig heeft. Ze moet weten hoe wet- en regelgeving in elkaar zit, weten welke mogelijkheden ze heeft als er crisis dreigt of plaatsvindt en de (on)mogelijkheden kennen van patiënten én de hulpverlening. Daarom gaat het ook over gespreks- en onderhandelingsvaardigheden, leren begrenzen en vragen.

¹ Vaak zijn het vrouwen die de belangrijkste rol spelen in de opvang en zorg voor hun zieke naaste. Daarom kiezen we hier bewust voor de vrouwelijke vorm. Waar 'zij' staat mag uiteraard ook 'hij' worden gelezen.

Omdat sprake is van een crisis, is het zaak om 'realtime' informatie en ondersteuning te bieden. Het is in ieders belang, dat van de patiënt, de hulpverlener én de familie, dat het lukt. De crisis bestreden, de psychose behandeld, herstel ingezet. De betrokken familieleden moeten in een zo kort mogelijke tijd leren wat ze moeten, mogen en kunnen doen en hóé ze het moeten doen.

Ieder **familieid** moet weten waar ze terecht kan, waar ze recht op heeft en welke steun ze waar kan krijgen. Ze moet zich gesteund weten en toegang hebben tot de juiste informatie, zodat ze toegerust is om in een crisissituatie overeind te blijven en een steun te zijn voor de patiënt². Ze moet bovendien altijd de mogelijkheid hebben om te zeggen dat behandeling thuis onwenselijk of niet (langer) haalbaar is.

De **patiënt** krijgt de kans in eigen omgeving te herstellen, waardoor zijn dagelijkse structuur gehandhaafd blijft en zijn netwerk zoveel mogelijk in stand blijft. Dit voorkomt dure en ontregelende opnames, isolement en draagt bij aan gezondheidswinst en een sneller herstel.

De **hulpverlener** moet de naaste weten te vinden en weten wat ze hem kan en moet aanbieden³. Wat kan hij familieleden vragen en wat niet, wat kan hij aan ze overlaten en wat niet? Hoe kan hij hen ondersteunen? Zijn interventies dragen eraan bij dat het sociale netwerk om de patiënt heen in stand blijft en zijn eigen rol daarmee meer bescheiden blijft tot die van coördinator en klankbord.

Concluderend

Mensen met een ernstige psychiatrische aandoening behoren vaak tot de meest uitgesloten en meest kwetsbare groep in de samenleving. Door wanen en hallucinaties ervaren zij een andere realiteit en missen ze aansluiting met de mensen om hen heen; ze raken geïsoleerd door onbegrepen gedrag. Onder de wet Bopz werden patiënten in crisis opgenomen in een instelling. Dit vergroot hun isolement. De invoering van de Wvggz verandert dat: verplichte zorg kan ook thuis worden opgelegd. Patiënten in crisis krijgen zo de mogelijkheid te herstellen op een vertrouwde en veilige plek en hun dagelijks leven wordt zo min mogelijk onderbroken.

Dat is fijn als het kan, maar niet voor iedereen is behandeling thuis een optie. Ypsilon vindt dat de familie altijd de mogelijkheid moet hebben om te zeggen dat behandeling thuis onwenselijk of niet (langer) haalbaar is.

In alle gevallen moeten familieleden en andere naasten in de omgeving voldoende zijn toegerust. Zij moeten geïnformeerd zijn, weten wat er van hen verwacht wordt en zich verzekerd weten van voldoende ondersteuning. De hulpverlener moet in nauw contact met hen staan en weten op welke manier hij die ondersteuning kan bieden. Alleen op die manier zijn familieleden en andere naasten voldoende toegerust om zelf overeind te blijven en een steun te zijn voor de patiënt in deze zware periode.

Den Haag, 18 november 2017

² Nuttige informatie is ook te vinden in twee kwaliteitsstandaarden: die over Dwang en drang en die over Acute psychiatrie, te vinden op www.ggzstandaarden.nl

³ De kern van wat de hulpverlening daarin te bieden heeft, is vervat in een kwaliteitsstandaard: de Generieke module samenwerking en ondersteuning naasten: www.ypsilon.org/download/?id=1926370